



FORPROSJEKT: ARKTISK BÆRPRODUKSJON



Arktiske bringebær Velkommen til bords.

Bakgrunn

Bær dyrket og utviklet i nordlige områder blir ansett å ha en særdeles god kvalitet. I St melding nr 7 om Nordområdene fremheves det spesielt at lange lyse dager og lav temperatur kan gi spesielle vekstbetingelser og kvaliteter som kan gi et konkurransefortrinn. Arktiske bær kan bli en merkevare.

Historisk har både ville og dyrkede bær hatt stor betydning i det nordnorske kostholdet.

De siste 10 – 15 årene har bær dyrkingen hatt en sterk tilbakegang i vår landsdel. I år 2000 var det registrert jordbærproduksjon på 426 daa i Nordland. Ti år senere var arealet kommet ned i 168 daa. Tilsvarende nedgang har skjedd i Troms og Finmark.



Dette har skjedd samtidig med at etterspørselen etter kvalitetsbær og bærprodukter har økt.

Matbedrifter og reiselivsnæringen etterspør i stadig sterkere grad mat produsert på lokale råvarer.

Klimatiske forhold, sortsutvikling og nye hjelpemidler på den dyrkingstekniske siden burde gi muligheter for en betydelig bæraktivitet i nord.

For en landbruksnæring som sliter med rekruttering og aktivitetsbredde bør bær dyrking kunne være av betydning både med hensyn til bruksstørrelser, likestilling i næringen og kompetanseutvikling både innen dyrking og videreforedling. Det er i dag flere kvinner som satser seriøst innenfor bær næringen. Særlig ser vi det lengre sør i landet og våre naboland. I kombinasjon med videreforedling vil dette kunne gi arbeidsplasser for kvinner også i vår landsdel. Dette er i tråd med klare signaler om næringsutvikling og rekruttering i Stortingsmelding nr 9 "Velkommen til bords"

Det regionale forprosjektet for økt bærproduksjon i regionen og landsdelen har avduket flere flaskehalser for å lykkes med en børsatsing i Nordområdene.

Erfaringene herfra ligger til grunn for det nye forprosjektet om "Arktisk bærproduksjon". Under de "Arktiske bærdagene" 27-28 august hadde vi et strategimøte hvor vi diskuterte framtiden for Arktisk bærproduksjon. Her var produsenter, representanter for rådgiving, bioforsk, bondelag og markedet ved opplysningskontoret for frukt og bær tilstede. Momentene som kom fram her bekreftet våre erfaringer og ligger til grunn for søknaden. Det regionale prosjektet vil bli ferdig evaluert i løpet av høsten..

Hovemål

Forprosjektet vil bidra til å oppfylle de målsettinger som landbruks- og matmeldinga (Meld. St. 9, Velkommen til bords) og Nordområdemeldinga har formulert, innen produksjonsområdet bær.

Arbeidet skal konkret gjøres bl.a. ved å synliggjøre mulighetene og utfordringene ved bærproduksjon i den nordlige landsdel, bidra til å skape produsentmiljøer, utvikle rekrutteringstiltak og bygge opp fagkompetanse i landsdelen.

Hovedmål

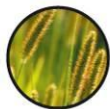
Forprosjektet skal tilrettelegge for et større prosjekt om "Arktisk bærproduksjon" for de tre nordligste fylkene. "Arktiske bær" skal bli en merkevare som skal legge grunnlag for en næringsutvikling i nordområdene.

Skrive et hovedprosjekt arktiske bær og vurdere finansiering av dette. Ut fra erfaringene i forprosjektet, politiske mål og næringens behov utforme et hovedprosjekt for landsdelen med de tiltakene som forprosjektet Arktiske bær avdekker.

Kostnad 100 timer a 700

70 000

Tidspunkt: høst 2013



Delmål 1 Lage en strategi for rekruttering av nye produsenter.

Hovedutfordring blir å mobilisere nye produsenter. Å finne interesserte er en egen utfordring. Vår erfaring tilsier at rekruttering vil skje både fra landbruket, men også fra andre yrker.. De fleste av disse har liten kunnskap om bærproduksjon og fruktproduksjon fra før. For at terskel for å starte opp skal være lavest mulig bør det opprettes en startpakke og opplæringstilbud. Dette er i tråd med tilbakemeldinger vi har fått fra interesserte som vurderer bærproduksjon i det regionale prosjektet.

Startpakken bør bygges opp tilsvarende det som er gjort i det økologiske veiledningsprosjektet.

Første råd for Arktisk bærproduksjon

I forprosjektet skal det lages et opplegg for første råd for Arktisk bær/fruktproduksjon og dette skal prøves ut i forprosjektet.

Den som vurderer bær/fruktproduksjon får besøk av en rådgiver hvor de går igjennom ideen for bær/fruktsatsinga. Dette første møtet vil avdekke muligheter, begrensninger og flaskehalser.

Det skal gis en skriftlig tilbakemelding

Oppfølgingsrådgiving.

Lage et opplegg for oppfølging av produsenten for å følge opp rund flaskehalser i produsentens børsatsing.

Økonomi og finansiering bør være en del av dette oppfølgingsopplegget..

Mentorordning.

Lage en mentorordning som knytter noen av de eksisterende produsentene opp mot de som er nye i næringen for å skape trygghet og gi en erfaren kollega å prate med.

Den Arktiske bærskolen.

Utrede innholdet i en nettbasert undervisning for arktisk bær og frukt produksjon.

Dette for å gi en rask opplæring i denne produksjonsformen og hvilke muligheter og utfordringer en slik produksjon medfører. Skolen vil bli på samme mal som

Økoskolen (<http://nordnorge.lr.no/oekoskolen/>) som prosjektleder har vært med å utvikle og kan legges ut på samme måte på Norsk Landbruksrådgiving Nord-Norge sin hjemmeside.

Kostnader

Utrede startpakke med infomatriell og kostnad ved et slikt opplegg i et hovedprosjekt:

100 timer a 700 70 000.-

Utprøving startpakke 5 produsenter med reise 5 a 10 000 50 000.-:

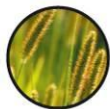
Utforme en mentorordning: 40 timer a 700 28 000.-

Utforme et opplegg for den Arktiske bær og fruktskolen

100 timer a 700 70 000,-

Sum start pakke 218000.-

Tidsperiode Hele 2013



Delmål 2: Legge til rette for nettverksbygging mellom bærprodusenter i Nordområdene for å styrke næringen og gi mulighet for erfaringsutveksling.

Utrede et system for nettverksbygging mellom eksisterende og nye produsenter

Under de Arktiske bærdager i Brønnøy i august kom det klare behov fra produsenter om å bygge opp nettverk blant bær/frukt dyrkere. Det ble snakket om et bær og fruktdyrkerlag. Det er store avstander i Nord- Norge og produsentene bor spredt. Dette gir store reisekostnader. En utfordring blir hvordan skape møteplasser. Fagdager spredt i området er en mulighet. En annen er å se hvilke muligheter internett gir for å skape møteplasser for erfaringsutveksling og sosiale bånd. I forprosjektet gjennomføres en fagtur til profesjonelle dyrkere på øst og vestlandet for nye og erfarne brukere for å se på hvilke muligheter moderne bær/fruktproduksjon gir.

Kostnader

Lage system for nettverksbygging	70 a 700	49 000
Utp prøve internett som nettverksbygger:	40 a 700	28 000
Fagtur		50 000
Sum nettverksbygging		127 000

Tidsrom 2013

Delmål 3. Skape en bra bær rådgiving for Nordområdene og få i gang FOU virksomhet mot områder som er flaskehalser for utvikling av Arktis bær.

Utrede hvilke opplæring og organisering som er mulig for å skape en bra Bær og frukt rådgiving i Nord-Norge.

Det er viktig å ivareta nye brukere men også de som allerede er i gang med bær/frukt produksjon. Disse må tilføres ny kunnskap om moderne produksjon.

Lage et opplegg for å profesjonalisere rådgivingstjenesten gjennom Norsk Landbruksrådgiving mot frukt og bær.. På grunn av de store avstandene og forskjellige klimatiske forholdene er det lite aktuelt å ha en spesialist for Nord-Norge. Brukerne bør ha en rådgiver rimelig nært. Det bør bygges opp et ”Team Bær og frukt” med landbruksrådgivere spredt i landsdelen. Dette må igjen knyttes opp mot spesialistene på produksjonen ellers i landet. Et av teamets oppgaver vil bli å skape en arktisk variant av den kunnskapen og de metoder som brukes andre steder ut fra sine lokalkunnskaper.

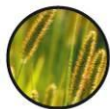
Synliggjøre næringens behov for forskning for arktisk bærproduksjon.

Se på behov for forskning som næringen har innen bærproduksjon i samarbeid med bioforsk.

Allerede nå er det samtaler med bioforsk om arktisk tinnved.

Kostnader

Utrede opplærings og organiseringsbehov for arktiske bærrådgivere i Nord-Norge	
70 timer a 700	49 000,-
Utrede forskningsbehov 30 timer a 700	21 000.-
Sum	70 000.-



Delmål 4: Utrede muligheter til finansiering av bærfelt

Moderne bærproduksjon er kapitalkrevende. Produsenter som ønsker å etablere eller utvide møter liten forståelse i Nord Norge for næringen hos innovasjon Norge og bankene. Det er lite kunnskap blant finansieringskildene for muligheter denne produksjonen kan gi. Det bør lages et opplegg med hjelpekalkyler og infomatriel spesielt rettet mot finansieringskilder. Finansieringskildene bør kontaktes for å finne deres behov.

Kostnader

Utrede hva som kreves for at bær og fruktsatsinga hos produsenten kan finansieres og prøve dette ut hos en produsent. 70 timer a 700 49 000.-

Tidsrom høst 2013

Delmål 5: Utrede markedsstrategier rundt både nisjeproduksjon og bulkproduksjon av Arktiske bær

I dag går bær og frukt produksjon til lokalmarked. Det meste som frisk konsum, men også noe lokal foredling. Dette markedet er stort. Til "bulk" markedet er det ingen produsenter. Gjennom Gartnerhallen ved Nina Heiberg i er det kommet ønske om å få til noen større produsenter. Arktiske bær sin kvalitet og at de kommer på markedet noe seinere enn sørpå gir eksportmuligheter utenfor landsdelen.

Kostnader

Synliggjøre mulige markedsstrategier til bruk i et hovedprosjekt.

70 timer a 700 49 000

Tidsrom høst 2013

Administrasjon

Administrasjon, rapportering o.l

Kostnader 70 timer a 700 49 000.-

Sum prosjekt 652 000.-

Finansieringsplan

SLF	500 000.-
Egeninnsats bærprodusenter	20 000.-
Myrene, Sogna bær andre aktører	30 000.-
Norsk Landbruksrådgiving egeninnsats	20 000.-
Fylkesmannen/fylkeskomune	
Nordland, Troms og Finnmark	82 000.-
Sum	652 000.-